

הלימוד מוקדש לזכרו של טייס חיל האוויר סא"ל אבנר גולדמן,
ששילב בחייו ספרא וסייפא, נפל בתאונת המסוק ברומניה בט"ו באב תש"ע

"על הפרק"

מפגש מחודש עם התנ"ך

שמואל ב' פרקים י"א-י"ב

בפרקים קשים אלה נכנע דוד ליצרו, ומנצל את כוחו ועוצמתו לכיסוי חטאיו. מעשי המלך רעים בעיני ה', השולח את נתן לחשוף את חטאו ולהוכיחו. כאן מתגלה דוד בגדולתו בהודאתו המיידית על חטאו. בכך הוא מקים עולה של תשובה, הכרוכה במסכת ייסורים אישית ארוכה, המתוארת בהמשך הספר.

"וַיִּקְרָאוּ בְּסֵפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים" < בקיאות

פרק י"א

1 החל מהרגע שנודע לו על הריונה של בת שבע, פותח דוד בסדרת נסיונות כושלים, שתכליתם להסוות את הרושם שהותיר חטאו. עקבו אחר הנסיונות השונים ואחר החרפתם ההדרגתית.

2 מבין השיטין של דברי אוריה ומעשיו עולה ביקורת נוקבת כלפי דוד. ראו את סירובי החוזרים ונשנים לרדת לביתו למרות הוראת המלך (ט; ג), עיינו בנאומו הקצר והתקיף בפסוק יא והתייחסו למעשה שליחת הספר בידי אוריה. כיצד מחדדים מעשים אלה את הניגוד המוסרי בין דוד לאוריה?

3 סיפור חטאו של דוד נתון בתוך מסגרת, ספרותית ועלילתית, העוסקת במלחמה בעמון. מסגרת זו מטילה אף היא, על דרך הניגוד, צל על מעשי דוד. על מנת להעמיק בהבנת היחס שבין סיפור המסגרת לחטא דוד עיינו בפרטים הבאים:

(א) הפועל 'שלח' משמש מילה מנחה בפרקנו. מה תפקידה של השליחות בסיפור חטאו של דוד, ומה היא מלמדת עליו? הנגידו לתפקידו של הפועל 'שלח' בתחילת פרק י' ולמשמעותה ליחסו של דוד לשליחו.

(ב) היכן נמצא דוד בשעת המלחמה, ומה מעשיו (א-ב)? כיצד הדבר קשור לחטאו? הנגידו למעשיו בסוף הפרק הקודם.

(ג) כיצד מתייחס דוד למות חייליו במלחמה בפרקנו? חשבו על תכליתם של דברי החיזוק שלו ליואב (כה) והשוו אותם אל דברי החיזוק והאמונה של יואב בפרק הקודם (י,ב).

מכון חורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננר
The Sodie Rennet Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית העולמית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

perk.matan@gmail.com • טל': 02-5944555

© כל הזכויות שמורות. המרכז ללימודי תנ"ך. מתן ירושלים

4 משל כבשת הרש הוא אחד המשלים המפורסמים בתנ"ך. נסו לשער - לשם מה נזקק נתן לשימוש במשל לשם תוכחתו? כיצד מאופיינים הרש והעשיר במשל, ומהי חומרת מעשהו של העשיר? שימו לב למשמעות הכפולה של לשון 'חמל' בפרק - במשל (ד) ובתגובתו הנועמת של דוד (ו).

5 נבואת נתן נחלקת לשלושה חלקים:

- פירוט חסדי ה' לדוד (ח-ט);
- פירוט חטאיו של דוד (י);
- תיאור עונשו של דוד (יא-יב).

א) לשם מה מקדים נתן את פירוט חסדי ה' לדוד לפירוט חטאיו?
 ב) איזה היבט חמור שלא נזכר במשל נוסף כאן לחטאי דוד?

6 מות הילד: תגובתו של דוד לידיעה על מות בנו הפוכה מהתנהגותו בזמן מחלתו, והיא כחידה בעיני זקני ביתו. כיצד תפסו אנשי ביתו את תכלית התנהגותו בזמן המחלה, ומה היו מניעיו לאמיתו של דבר? חשבו - איזו תכונה עומדת בבסיס התנהגות זו?

"וַיְבִינּוּ בַּמִּקְרָא" < הרחבה

"לפי הגדרת המקרא דוד היה איש צדיק. "הגבר הוקם על, משיח אלהי יעקב" (שמ"ב כג, א). והנה דוד חטא ... מה אפוא ההבדל בין צדיק לרשע, אם גם הצדיק חוטא? אם הצדיק שולח את אוריה למות, ולוקח את אשתו? מה ההבדל?

זה הדבר שבא הכתוב ללמד בפרשת בת שבע. (...) צדיק איננו מי שאיננו חוטא. אין דבר כזה בעולם. מעולם לא היה. כל בני האדם הם חוטאים. השאלה היא כיצד אתה נזהר מפני החטאת הרובצת לפתחך? כיצד אתה נאבק עמה? כיצד אתה מתייחס, לאחר מעשה, אל העובדה שחטאת. אם אתה נכשל אך באקראי, אם אתה נאבק, אם אתה מתחרט וחוזר למוטב - אינך רשע.

בדורנו הנבוך, המתוחכם והמתוסכל, ישנן בריות שנתגלגלו לאותה מסקנה בלתי אנושית של "אין הבדל בין טוב לרע", מסקנה העלולה להחזיר את העולם לתוהו ובוהו. המקרא מכריז לעומת הללו: יש ויש הבדל בין טוב לרע. ואף על פי שאין הטוב מושלם, הרי על ההבדל הזה העולם עומד.

פרשת דוד ובת שבע אומרת הרבה מאוד למבוכה של דורנו זה. עלינו לזכור תמיד את הכללים האלה: "אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז, כ). יש להבדיל בכל רגע, בכל מקום, בכל המסיבות שהן, בין צדיק לרשע. וההבדלה אינה בין החוטא לשאינו חוטא. השאלה היא אם רשעו - שיטתו וחטאתו - הוא אורח חיים, או שהרעה היא בבחינת כישלון שהוא מתחרט עליו.

(...) צפה וידע המקרא, שבני אדם עתידים להתחכם, עתידים להתפלסף ולהתבלבל. עתידים להמיר אמיתות ברורות בטרמינולוגיה מסובכת ומתוחכמת. בא והורה את הדברים האלה, שהם היסודות של חברה אנושית מתוקנת. אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ולאור זה שומה עליך להבדיל בין צדיק לרשע, היינו בין אדם שנכשל לבין אדם שהרשע אורח חיים. ... חייב אדם לפקוח את עיניו ולא ללכת בעיניים עצומות אחרי בשר ודם. מצווה לבקר, לבקר במידה ובדעה. ובמקום שיש דעה יש הבדלה, הבדלה בין טוב לרע, בין רשע לצדיק."

(מתוך מאמרו של פרופ' יהודה אליצור: פרשת דוד ובת שבע והמבוכה המוסרית של דורנו, מתוך: הגות, מאסף למחשבה יהודית ד' תש"ם. ניתן לקרוא את המאמר ברשת באתר 'דעת')

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רענגרט
 The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית העולמית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

perek.matan@gmail.com • טל': 02-5944555

© כל הזכויות שמורות. המרכז ללימודי תנ"ך. מתן ירושלים